

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj

Številka: 801-10/13-0003 EPA 1294-VI
Ljubljana, 28. 8. 2013

Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05-uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US in 21/13 - ZFDO-F) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09 in 101/10) sprejela naslednje

M N E N J E

k Poročilu o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti v Republiki Sloveniji leta 2012

Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je na 10. seji 26. avgusta 2013 obravnavala Poročilo o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti v Republiki Sloveniji leta 2012, ki ga je Državnemu zboru, na podlagi 128. člena Zakona o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti, v obravnavo predložila Vlada.

Komisija **se je seznanila** s Poročilom o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti v Republiki Sloveniji leta 2012, ki sta ga predstavila in z odgovori na vprašanja članov komisije dodatno obrazložila direktorja Uprave Republike Slovenije za jedrsko varnost in Uprave Republike Slovenije za varstvo pred sevanji.

V letu 2012, ko na področju jedrske in sevalne varnosti ni bilo večjih posebnosti in okolje ni bilo čezmerno radiološko obremenjeno, se je uspešno zaključil mednarodni varnostni pregled, t.i. stresni test v Nuklearni elektrarni Krško. Mednarodna ekipa strokovnjakov, ki ob danih nekaj priporočilih večjih pripomb ni imela, je ugotovila, da je Slovenija uspešno in ustrezno izvedla stresne teste ter da je Nuklearna elektrarna Krško s svojo osnovno zasnovo ter že izvedenimi ter načrtovanimi spremembami pripravljena na najhujše možne dogodke. Zaradi izvedenih stresnih testov in dalj časa načrtovanih izboljšav je bil v letu 2012 v Nuklearni elektrarni Krško vgrajen tretji dizelski generator, ki je povečal zmožnosti zagotavljanja elektrike v primeru najhujših nesreč, zamenjan pokrov reaktorske posode in glavni električni generator, prav tako pa so bili dvignjeni protipoplavni nasipi ob Savi, s čimer se je protipoplavna zaščita bistveno izboljšala. Lani pa ni bilo nobenega napredka pri postopkih načrtovanja končnega odlagališča nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov v Vrbinu pri Krškem. Medtem ko so se v Agenciji za radioaktivne odpadke lani soočali s težavami, je po besedah direktorja Uprave za jedrsko varnost od letošnjega poletja pričakovati izboljšanje stanja, saj je bil junija 2013 imenovan nov direktor agencije, ki ima sedaj

tudi odobren program dela in zagotovljena sredstva. Zaradi pomanjkanja proračunskih sredstev so prisotne tudi težave pri zapiranju oziroma sanaciji nekdanjega rudnika urana Žirovski vrh, poleg tega eno od odlagališč hidrometalurške jalovine ni stabilno, pri čemer večjega napredka tudi v letu 2013 ni.

Komisija pozitivno ocenjuje vsebino poročila v smislu preglednosti in osveščanja javnosti z vsemi dogodki in podatki, ki pomembno vplivajo na zagotavljanje jedrske in sevalne varnosti v državi. Komisija ugotavlja, da tako poročilo za leto 2012 kot predhodna letna poročila kažejo, da je v Sloveniji zagotovljena jedrska in sevalna varnost.

Komisija ugotavlja, da je kljub pomanjkanju finančnih sredstev ravnanje z radioaktivnimi odpadki potekalo brez zapletov, izraža pa veliko zaskrbljenost zaradi zastoja pri postopkih načrtovanja končnega odlagališča nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov v Vrbini pri Krškem, še posebej ob navedenem podatku v poročilu, da se povečuje stiska v NEK, ker v skladišču radioaktivnih odpadkov zmanjkuje prostora. Direktor Uprave za jedrsko varnost je članom komisije pojasnil, da zaradi boljšega sodelovanja Agencije za radioaktivne odpadke in pristojnega ministrstva pričakuje izboljšanje stanja in v prihodnje tudi premike pri potrjevanju investicijskega programa za izvedbo projekta odlagališča v Vrbini. Komisija je bila tudi seznanjena, da je bil pred kratkim sprejet tudi program dela Sklada za financiranje razgradnje NEK in za odlaganje radioaktivnih odpadkov iz NEK, kar je bil eden od predpogojev, da je lahko sklad začel financirati delovanje Agencije za radioaktivne odpadke. Komisija v zvezi s polnjenem skladišču nizko- in srednjeradioaktivnih odpadkov v NEK ugotavlja, da si v NEK prizadevajo poiskati začasne rešitve (nadomestni prostor) in da so s postopkom kompaktiranja tudi zmanjšali njihovo količino, če pa v prihodnjih nekaj letih (npr. petih letih) še ne bo zgrajeno odlagališče v Vrbini, bo po besedah direktorja Uprave za jedrsko varnost NEK zaprosila za dovoljenje za skladiščenje odpadkov v eni od stavb, v kateri trenutno ni dovoljeno dolgoročno skladiščiti odpadkov.

Glede na to, da pritožba Nuklearne elektrarne Krško, ki je tako kot druga energetska državna podjetja postala zavezana izvajati javna naročila za nakup rezervnih delov in materialov, še ni rešena, komisija ponovno apelira, da Vlada ugodí pritožbi Nuklearne elektrarne Krško in jo s spremembo uredbe¹ izvzame iz seznama naročnikov v sektorju proizvodnje, transporta ali distribucije električne energije. Komisija je bila seznanjena, da obstaja bojazen, da se lahko v prihodnje načrtovane izboljšave v NEK zavlečejo za leto in pol in realizirajo šele v naslednjem remontu. V primeru Nuklearne elektrarne Krško bi morala biti kvaliteta pomembnejša od cene, predvsem pa ne bi smeli dopustiti, da se zaradi zapletov v postopku javnega naročanja načrtovane izboljšave ne opravijo pravočasno. Komisija je bila seznanjena, da je Uprava Republike Slovenije za jedrsko varnost s strani francoskega upravnega organa za jedrsko varnost prejela odgovor, da si v Franciji direktivo, ki ureja oddajo javnih naročil naročnikov v vodnem, energetskem in transportnem sektorju ter sektorju poštnih storitev razlagajo tako, da v primeru zagotavljanja jedrske varnosti ni treba izvesti javnega naročanja, ampak se lahko blago neposredno naroči pri ponudniku. Komisija predlaga, da Vlada ponovno preuči omenjeno direktivo, ki jo je

¹ Uredba o spremembah Uredbe o seznamih naročnikov, področni zakonodaji skupnosti, seznamih gradenj in storitev, obveznih informacijah v objavah, opisih tehničnih specifikacij in zahtevah, ki jih mora izpolnjevati oprema za elektronsko naročanje (Ur. l. RS, št. 12/2013 z dne 7. 2. 2013).

Slovenija v svoj pravni red prenesla s spremembo in dopolnitvijo Zakona o javnem naročanju na vodnem, energetskem, transportnem področju in področju poštних storitev (konec leta 2012) in podzakonskim aktom (februar 2013), in v primeru Nuklearne elektrarne Krško sledi francoskemu zgledu.

Komisija izpostavlja zaskrbljenost Uprave za jedrsko varnost o možnih tveganjih zaradi pomanjkanja finančnih sredstev in kadrovskih omejitev. Komisija ob tem izpostavlja tudi navedeno povečano tveganje, ki bi lahko med drugim vodila v večjo verjetnost jedrske ali radiološke nesreče zaradi strokovne podhranjenosti sodelavcev Uprave za jedrsko varnost (str. 55). Če se bodo državni organi in ostale institucije, ki so tudi vezane na proračunska sredstva, še naprej soočali s kadrovskimi in finančnimi omejitvami, se nam po mnenju direktorja Uprave za jedrsko varnost lahko zgodi, da v prihodnji letih določenih nalog ne bo možno narediti ali ne bodo dovolj dobro opravljene, pri čemer je še posebej zaskrbljujoča nezmožnost investiranja v izobraževanje mladih. V zvezi s kadrovskimi omejitvami komisija še ugotavlja, da dokler na terenu ne bo večjih problemov, stanje ni kritično. Komisija poudarja, da iz Resolucije o jedrski in sevalni varnosti v Republiki Sloveniji za obdobje 2013 – 2023 izhaja, da so usposobljeni ljudje temeljni predpogoj za zagotavljanje visoke stopnje jedrske in sevalne varnosti. Komisija zato ponovno opozarja, da zniževanje sredstev za delovanje pristojnih institucij na področju jedrske varnosti in varstva pred sevanji ni nesprejemljivo, če pa sredstev ni, naj se pristojnim institucijam zmanjša obseg zakonsko določenih nalog.

Član komisije Drago Ščernjavič je dal pobudo, da bi bilo za delovanje Uprave za jedrsko varnost smiselno, poleg proračunskih sredstev, poiskati tudi druge finančne vire, npr. njeno delovanje bi lahko delno financirala Nuklearna elektrarna Krško, ki je v letu 2012 uspešno poslovala. Z dodatnim financiranjem bi lahko zmanjšali tveganja, ki so navedena v poročilu. V zvezi s predvideno ustanovitvijo javne agencije, v katero bi se združili Uprava za jedrsko varnost in Uprava za varstvo pred sevanji in ki bi lahko zaračunavali letno tarifo za uporabnike njunih uslug, je bila komisija seznanjena, da je zaradi premajhne podpore ta projekt ustavljen.

V povezavi z upravičenostjo zdravstvenih delavcev do bonitet (dopust) zaradi izpostavljenosti sevanjem komisija opozarja, da naj bi po nekaterih podatkih z revizijo oziroma zmanjšanjem bonitet (dopust) lahko nadomestili potrebe po zdravstvenih delavcih (zdravnikov). Direktor Uprave za varstvo pred sevanji je člane komisije seznanil, da sistem varstva pred sevanji ne predvideva nobenih bonitet zaradi dela z viri ionizirajočih sevanj, saj sistem temelji na sprejemljivih okoliščinah. Pravica do dopusta in drugih bonitet zaradi izpostavljenosti sevanjem je določena v kolektivnih pogodbah in nima nobene pravne podlage v zakonodaji s področja varstva pred ionizirajočimi sevanji. Komisija na podlagi navedenega predlaga, da se vprašanje bonitet zdravstvenim delavcem zaradi izpostavljenosti sevanjem ponovno preuči in pri tem upošteva tudi mnenje stroke s področja sevalne varnosti.

Na vprašanje, ali so postavljene tudi mejne vrednosti doz sevanja za paciente, ki so podvrženi medicinskemu posegom (npr. rentgensko slikanje), je bilo članom komisije pojasnjeno, da sistem mejnih vrednosti za paciente ni vzpostavljen, ker se ga v praksi ne bi dalo izvajati (npr. pacient, ki bi že prejel mejno letno dozo sevanja, bi moral za nekaj časa prekiniti zdravljenje), so pa postavljene t.i. referenčne vrednosti,

ki pomenijo vrednosti, pri katerih se za določen tip naprave oceni izpostavljenost pacienta.

Kot izhaja iz poročila, Uprava za jedrsko varnost izvaja dejavnosti v skladu s sistemom vodenja, ki je zasnovan na zahtevah standarda ISO 9001:2008, vendar komisija ugotavlja, da zaradi pomanjkanja sredstev ni znano, ali bo možno skleniti pogodbo z Bureau Veritas, ki izvaja kontrolno presojo sistema vodenja po ISO 9001:2008.

Komisija ugotavlja, da je Uprava za varstvo pred sevanji tudi v letu 2012 nadaljevala z izvajanjem vladnega programa sistematičnega pregledovanja delovnega in bivalnega okolja in izvajala meritve radona s poudarkom na šolah in vrtcih. Vsako leto je v nekaj šolah in vrtcih koncentracija radona povišana, pri čemer se v naslednjem letu izvedejo dodatne meritve in poiščejo ustrezne rešitve. Ustrezne rešitve so lahko enostavne (npr. zračenje prostorov), v nekaterih primerih se zmanjša ali popolnoma opusti uporaba prostorov z višjo koncentracijo radona, če prostorske zmožnosti to dopuščajo, če pa omenjene rešitve niso izvedljive, pa je treba izvesti sanacijo objektov (npr. betoniranje temeljne plošče).

Komisija je bila seznanjena, da so za razliko v letu 2012, ko ni bilo poškodb goriva v raziskovalnem reaktorju v Brinju, v letu 2013 meritve radioaktivnosti vode pokazale poškodbe goriva, ki pa niso zaskrbljujoče.

Na vprašanje, ali zasebne (zdravstvene) ustanove plačajo inšpekcijski nadzor rentgenskih naprav, je komisija prejela odgovor, da je inšpekcijski pregled enotno urejen za sistem državne uprave in stranka plača le v primeru ugotovljenih kršitev.

V zvezi z javno dostopnostjo podatkov o ustreznosti vseh sevalnih naprav, vključno s podatki o opravljenem nadzoru in dovoljenjih, komisija ugotavlja, da imajo javno dostopne podatke o vseh napravah v Zdravstvenem domu Ljubljana, si pa v Upravi za varstvo pred sevanji želijo, da bi bile tako opremljene naprave v vseh institucijah.

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije Jernej Verbič.

Sekretarka
Meta Štembal, l.r.

Predsednik
Jernej Verbič, l.r.

Poslano:

- Odbor Državnega zbora za kmetijstvo, gozdarstvo, prehrano in okolje
- Ministrstvo za kmetijstvo in okolje
- Ministrstvo za infrastrukturo in prostor
- Ministrstvo za zdravje
- Uprava Republike Slovenije za jedrsko varnost
- Uprava Republike Slovenije za varstvo pred sevanji